

EDİRNE ROTARY KULÜBÜ 1977

2013 - 2014

Ron BURTON (UR Bşk.)

Haluk ULUSOY

(2420.Böl.Guv.)

Tarkan UĞUR (.Guv.Yrd.)

Tarih: 10.12.2013

Toplantı No: 1814

Bülten No: 1426

Kuruluş: Mart 1977

Charter : Mart 1980

DUYURULAR

Edirne Rotary kulübünün değerli üyeleri;

Bildiğiniz üzere Aralık ayı Rotary de aile ayıdır. Bu nedenle bu ay içerisinde ocakbaşı sorumlularımızın toplantılarını organize edip sonuçlandırmalıdır.

Haskova Rotary kulübü başkanı Dinko Atanasov 21/12/13 tarihinde saat 20:00 de Haskova restaurantta yapacakları yılbaşı kutlamasına bizi kulüp olarak davet ediyor. Katılmak isteyenlerin en geç 16/12/13 tarihine kadar sayın tamer BORAL' a bilgi vermelerini rica ediyorum.

Bildiğiniz üzere Dolmabahçe Rotary kulübünün düzenlemiş olduğu 7 bölge 7 okul projesine katılmış ve Trakya dan karaağaç yatılı ilköğretim okulunu belirlemiştik. Bunun için bizden okul fotolarını ve kaç adet bilgisayara ihtiyaçları olduğunu bildirmemizi ve 21/12/13 tarihinde Edirne ye gelip okulu görmek istediklerini bildirdiler. Fotolar ve bilgisayar ihtiyacı tespitini sayın Serhad CEYLAN yapacaktır.

Rotaryen sevgi ve saygılarımla

Bülent EGELİ 2013 – 2014 Dönem Başkanı

[Bültenimiz 8 sayfadır](#)

30.Temmuz itibarıyla Dünyada 1.220.115 Rotaryen ve 34.558 kulüp bulunmaktadır.

MAZERETLİ ÜYELERİMİZ :

Gürkan KÖMÜRCÜ

ARAMIZDA GÖREMEDİKLERİMİZ:

Demirkan ÇAĞLAYAN – İsmail GÜMÜŞDERE – Reşat AYAN

DEVAM DURUMU :

76.47

MUTLU GÜNLERİMİZ :

10 ARALIK Mine-Kemal KARAKUŞ Evlilik Yıldönümü

18 ARALIK Beyhan-İsmet AÇIKGÖZ Evlilik Yıldönümü

21.ARALIK Deniz ALTUĞ Doğum Günü

22.ARALIK Munise-Mehmet EREN Evlilik Yıldönümü

22 ARALIK Tolga YAYALAR Doğum Günü

23.ARALIK Bahar-Reşat AYAN Evlilik Yıldönümü

KUTLARIZ.....

Önümüzdeki hafta toplantımız: **10.Aralık.2013** Salı saat 19.00 de ROTARY EVİ nde

Başkan : Bülent EGELİ

Sekreter +Geİ.D.B.: Cengiz TUĞLU

Sayman : İsmail BİLGİ

Üye :

Geç.D.B. : Halil ALTUĞ

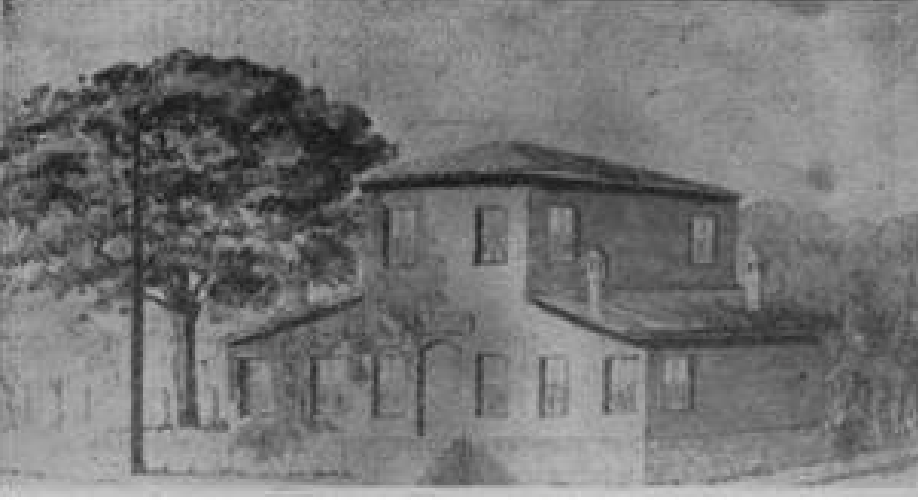
Bülten irtibat : Faruk ETKER

Tel: (284) 225 25 10 - 213 25 13 edirnerotary@gmail.com - www.edirnerotary.com

EDİRNE TELGRAFHANESİ.

İstanbul-Edirne telgraf hattının 13 Ağustos 1855'te, Edirne-Şumnu hattının ise 29 Ağustos 1855'te hizmete açılmasıyla daha önce tesis edilmiş olan Bükreş-Viyana telgraf hattına bağlantı sağlanmış ve İstanbul Avrupa'nın diğer başkentleriyle telgraf haberleşmesi yapabilir hale gelmiştir. Bu hatlar üzerinden gönderilen ilk telgraflar hep Fransızca olarak Latin harfleriyle Fransız memurlar tarafından yapılırken, Edirne Telgraf Müdürü Mustafa Efendi tarafından Mors kodlarının Türkçe karakterlere uyarlanması yapılarak 128 kelimelik ilk Türkçe telgraf 16 Şubat 1861'de Edirne'den İstanbul'a gönderilmiştir.

Cemil Gürleyik

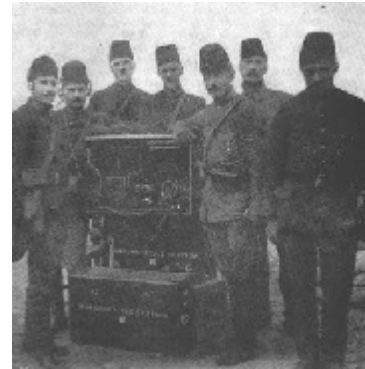
Edirne Telgraf Müdürü Mustafa Efendi

Edirne Savunması ve Elektronik Savaş

Balkan Savaşı'nın son dönemlerinde kuşatılmış haldeki Edirne'de bulunan ordu karargâhındaki telsiz istasyonu ile Okmeydanı istasyonu arasındaki haberleşmeyi engellemek için Bulgarların sarf ettikleri çabalar dünyada elektronik savaş alanındaki ilk girişimlerden biri olarak bilinmektedir.

Edirne'de Telsiz Telgraf Donanımlı Hıdırlık Tabyası.

Balkan Savaşları sırasında kullanılan telsiz donanımı.

Balkan savaşı Edirne Hıdırlık Tabya Karargah ön cephesi.

Olmuş küçük ama çok anlamlı bir hikaye... Frank Zappa'nın vermediği konser!..

SİZ HÂLÂ AKILLANMAMIŞSINIZ DİYEN FRANK ZAPPA...

Seksenli yıllar, Berlin Olimpiyat Stadyumu...

Alman gençler doldurmuş stadi.Çünkü 20. yüzyılın en önemli filozof-sanatçılarından Frank Zappa konser verecek.

Ama bir sorun var: konser saati gelmiş olmasına rağmen sanatçı ortada yok.

Yarım saat, bir saat geçiyor, yok yok yok...

Tam iki saat sonra teşrif ediyor nihayet ağır adımlarla sahneye ...

Çıkıyor, mikrofonun önünde durup seyirciyeye bakıyor.

Sonra eliyle bir Nazi selamı çakıveriyor birden:

"Heil Hitler!"

Stadyumda ölüm sessizliği... Berlinliler şaşkın... Yavaş yavaş bir homurtu yükselmeye başlıyor.

Sahnedeki adamsa hiç orali değil.

Tekrar çakıyor Nazi selamını.

"Heil Hitler!"

Seyircilerin küçük bir kısmı, aynı şekilde bağırarak cevap veriyor ona.

Ama sanatçı hala memnuniyetsiz.

Daha sert bir Nazi selamı veriyor ve bağırıyor avazı çıktığı kadar:

"Heil Hitler!"

Bu sefer seyirci hazırlıklı... Stadyumun yarıya yakını sahnedeki adamın söylediği şeyi bir ağızdan tekrarlıyor.

Ne var ki tatmin olmuyor Frank Zappa...

Karşısındaki binlerce kişiye ters ters baktıktan sonra yine veriyor o selamı, yine bağırıyor.

"Heil Hitler!"

Kitle artık ne yapması gerektiğini anlamış durumda. bir ağızdan;

"Heil Hitler!" diye cevap veriyorlar,

bütün stadyumu inleterek...

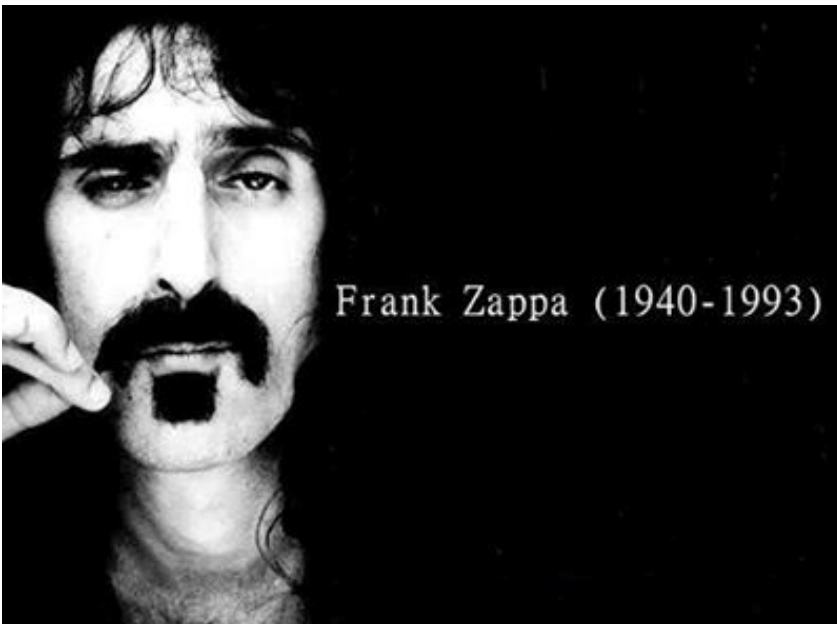
Bir sessizlik oluyor.

Kısa ama gergin bir sessizlik.

Frank Zappa'nın sözleri bozuyor sessizliği:

"Ey Almanlar, gördüğüm kadarıyla siz hala akıllanmamışsınız.

Yok size konser monser!"

Edirnekâri :

Oyma Eserler, Kakma Eserler, Boyama Eserler gibi üç guruba ayırdığımız bu sanatımız tavan işlemleri, yüklükler, sini altlıkları kavukluklar, sandıklar, rahleler, kapaklı ve çekmeceli birçok köşe dolaplarında kullanılmaktadır. Bu sanatımız Türk rokoku veya Edirnekâri olarak bilinmektedir.

Klasik sanat tarihimize önemli örnekler kazandıran Edirne 15. , 16. , 17. yüzyılda başkentliğinin yanında imparatorluğun sanat merkezi olmuş ve bu sanatın gelişimine öncülük yapmıştır.

Ahşap Çıtalı Edirnekâri Örneği.

Edirnekâri Örneği.

Cemil GÜRLEYİKin katkısı ile

"Seni seviyorum" :-)

Bir grup kadın "kocanla sevgi dolu bir ilişki yaşayabilirsiniz" konulu bir seminere giderler. Seminerci sorar: "kaç kadın kocasını seviyor?" Bütün eller kalkar.

Seminerci tekrar sorar: "bunu ona en son ne zaman söylediniz?" Bazılar "bugün" der, bazıları "dün", bazıları hatırlamaz.

Seminerci kadınlara cep telefonları açmaları ve kocalarına "seni seviyorum" mesaj çekmelerini ve sonra telefonları birbirleriyle değiştirmelerini ve gelen cevapları okumalarını ister.

Kadınlar denileni yaparlar. İşte kocalardan gelen cevaplar:

- "Söyle bakalım çocukları annesi; hasta mıydın?"
- "Ne demek istiyorsun?"
- "? ?"
- "Yine arabayı mı arıyorsun?"
- "Yine n'aptın? Bu defa affetmeyeceğim."
- "Kaç para lazım?"
- "Bu mesajı kimin çekti? Akşamı hazırla!"
- "Kimsiniz?"
- "Yine ne halt ettin"
- "Benimi ???"
- "Yine Annem mi geldi"

BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN KISA TARİHÇESİ

Bulgaristan'a ilk Osmanlı fütuhatı I.Murat(1360-1389) zamanından itibaren başlamıştır. Bu dönemde Edirne, Çirmen, Filibe fethedilmiş, Yanbolu Timurtaş Paşa, Zağra ve çevresi ise Lala Şahin Paşa tarafından alınmıştır.

Bu fütuhatla beraber Osmanlı devleti ele geçirdiği şehir ve köylerde sistemli bir iskan politikası takip etmiştir. Özellikle fütuhat esnasında köy ve kasabalarını terkederek başka bölgelere kaçanların yerine Anadolu'dan büyük ölçüde Türk unsuru nakledilmiş veya sürgün usulüyle iskan edilmişlerdir. Zamanla buralar han, hamam, köprü, medrese, zaviye, imaret, tekke, cami gibi İslam kültür varlıkları ile süslenmiştir. Anadolu'dan Rumeli'ye geçen ilk Türk grubunun ise Selçuklular zamanında Konya bölgesinden giden "Konyarlar" olduğu hakkında kayıtlar bulunmaktadır.

Rumeli'de Osmanlı iskan politikasındaki asıl gaye, ele geçirilen bu beldelerin bir Türk yurdu haline gelmesini sağlamak ve dolayısıyla Rumeli topraklarında devlet nüfuzunu tesis etmektir. Bu sebeple Tuna nehrinin güneyinde Balkanlar'dan Ege Denizi kıyılarına kadar olan sahaya önemli ölçüde iskan yapılmış ve Türk-İslam eserleriyle de süslenen bu beldeler adeta birer Anadolu şehri hüviyeti kazanmıştır. Böylece devlet ileri fetih hareketlerinde ordu gerisini emniyete aldığı gibi, ordunun işesini de kolayca temin etme imkanını bulmuştur. Öte yandan tabii bir sınır durumunda bulunan Tuna nehri sahillerinin Türk nüfusla iskan edilmesi, yapılacak bir düşman tecavüzüne karşı savunmayı güçlendirmiştir. Nitekim bölükler halinde Rumeli'ye nakledilen yörük kabileleri XV. asır ortalarından itibaren askeri ve stratejik vazifelerde önemli roller oynamaya başlamış ve bunların mükellefiyetleri belli bir nizamla bağlanarak XVI. asır ortalarında artık ordu hizmetlerinde ve devlet işlerinde vazife alan askeri bir sınıf haline gelmiştir. Rumeli'ye nakledilen bu yörük kolları bu yeni topraklarda çeşitli bölgelere dağılmışlar ve bunlardan bir kısmı daha sonra buldukları yerin adı ile anılmışlardır.

Bu yörük teşekküllerinden Tanrıdağı(=Karagöz) yörükleri 1543'den 1642 yılına kadar olan dönemde Demirhisar, Kelmeriye, Drama, Kavala, Sarışaban, Çağlayık, Yenice-i Karasu, Gümölcine, Eğrican, Dimetoka, Ferecik, İpsala, Keşan, Yenice-i Kızılağaç, Çirpan, Karacık dağı, Eski Zağra, Yeni Zağra, Akçe Kızanlık, Karinabad, Filibe, Hatun-eli, Rus kasrı, Havass-ı Mahmud Paşa, Ahyolu, Varna, Tekfurgölü, Hırsova, Silistre, Şumnu, Prevadi, Niğbolu, Çernova, Tırnova ve Razgrad şehir ve kasabalarına dağılmış durumdaydı.

Naldöken yörükleri ise 1543'den 1609'a kadar ihtiman, İzladı, Tatarpazarı, Filibe, Edirne, Kızılağaç, Çirmen, Yanbolu, Ahyolu, Şumnu, Varna, Prevadi, Hırsova, Tekfurgölü, Silistre, Aydos, Çernova, Tırnova, Lofça, Niğbolu, Hasköy, Çirpan, Kızanlık, Cısr-i Mustafa Paşa, Yenice Zağra ve Eski Zağra'da yayılmışlardır. Selanik yörükleri ise kesif miktarda bütün Makedonya ve Tesalya'da, dağınık ve az olarak Dobruca'da yerleşmişlerdi. Vize yörükleri, bugünkü Türkiye'nin Trakya bölümü ile Dimetoka ve Hasköy'de iskan edilmişti. Nihayet Kocacık yörükleri, 1543-1584 yılları arasında Hırsova, Tekfurgölü, Varna, Prevadi, Aydos, Rus kasrı, Ahyolu, Karinabad, Şumnu, Burqazi Kızılağaç, Yanbolu, Babaeski, Kırklareli,

Edirne, Filibe, Silistre, Hacıoğlu Pazarcığı, Akkerman, Bender ve Kili'de bulunmakta idi. Bu teşekküller, birçoğu kendi adlarını taşıyan köyler tesis etmişler ve Rumeli'nin çeşitli yerlerine dağılmışlardı.

Bulgaristan'da, ilk nüfus sayımının yapıldığı 1831'de 197.027 Türk nüfusuna karşılık, 269.285 Bulgar, Rum ve Sırp erkek nüfus bulunuyordu. Bunlara kadınlar da eklendiğinde Türk nüfusu yaklaşık 394.054, Bulgar, Rum ve Sırp nüfusu da 538.570 dolaylarında olduğu tahmin ediliyordu. Bugünkü Bulgaristan topraklarında oluşturulan Tuna vilayeti'nde 1868 yılında 610.000 Hristiyan ve 412.417 Müslüman yaşamaktaydı. Bu nüfus içerisinde Bulgar asıllı olanların sayısı 490.467 ve Türk asıllı olanların sayısı da 359.907 idi .

Bulgaristan Prenslüğünde Türkler /1878-1909/

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı Bulgaristan'daki Türklerin büyük bir göç dalgasıyla İstanbul ve Anadolu'ya akın etmesine sebep olmuştur. Bu göç dalgası savaş sonrası yıllarda da devam etmiştir. Resmi Bulgar istatistiklerine göre 1893-1902 yılları arasında 72.524 Türk Türkiye'ye göç etmiştir. Bulgaristan Prenslüğü'nde 1880 ve Doğu Rumeli Vilayeti'nde 1884 yılında yapılan sayımlar sonucunda bugünkü Bulgaristan topraklarında 800 bin civarında Müslüman Türk'ün yaşadığı görülmüştür. Yani savaş sırasında yaşanan ölümler ve göçler sebebiyle, savaştan önceki duruma kıyasla bölgede yaşayan Türk nüfusu yarı yarıya azalmış durumundaydı. Artık toplam nüfusun yaklaşık %27'sini oluşturmakta olan Türkler Bulgaristan'da bir azınlık olarak varlıklarını sürdürmek durumunda kalmışlardır. Göçler sebebiyle 30 yıllık Bulgaristan Prenslüğü'nin bitiminde bu ülkedeki Türklerin sayısı 600 bin civarına düşmüştür.

13 Temmuz 1878 Berlin antlaşması hükmünce Bulgaristan'da kalan Türklere azınlık statüsü getirilmiştir. Bulgaristan Prenslüğü, Berlin antlaşmasının 4'cü, 5'ci, 12'ci maddeleriyle bu topraklardaki Müslüman ahalinin dini, siyasi, hukuki hakların sağlanmasıyla yükümlü kılınmış, 1879 Tırnova anayasasıyla da bunu teyid etmiştir. Bundan böyle Bulgaristan'daki Türklerin hak ve hukuk meseleleri pek çok antlaşmaya konu olacaktır.

Bulgaristan Berlin antlaşmasıyla dış işlerinde Osmanlı Devletine bağlı, iç işlerinde ise serbest bir Prenslik olarak kurulmuştu. Ancak 1885'de Rumeli Eyaleti'ni ilhak etmiş, yine bu dönemde Sırbistan ile savaşmış, daha sonraları Avusturya ile ticaret anlaşması yapmış, yani bağımsız bir devlet gibi hareket etmiştir. Berlin Antlaşması, Bulgaristan Türklerinin siyasi, dini, ekonomik ve sosyal bütün haklarını garanti ettiği ve antlaşmayı imzalayan büyük devletlerin garantisi altına aldığı halde, uygulama anlaşmadan çok farklı cereyan etmiştir. Berlin Antlaşması'nda, 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı esnasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden Türklerin ve Müslümanların Bulgaristan'a geri dönebilecekleri ve Bulgaristan'da bulunan mal ve mülklerine tekrar sahip olabilecekleri belirtilmiştir. Savaş esnasında Türkiye'ye göç eden Türklerin bir kısmı bu hükümlere güvenerek Bulgaristan'a dönmek , evlerinin, mallarının ve mülklerinin başına geçmek istemişlerse de Bulgar idareciler ve askerler, geri dönmek isteyen Türkleri kabul etmemişler, mecburen kabul ettiklerini de döverek, tehdit ederek canlarını kurtarabilmek için yeniden Türkiye'ye gitmeye mecbur bırakılmışlardır.

Gerek savaş esnasında, gerekse savaştan sonraki ilk yıllarda Bulgaristan Türklerinin evlerine, mallarına ve arazilerine el konulmuş, buralara başka yerlerden getirilen Bulgarlar iskan edilmiştir. Savaş ve savaşı takip eden yıllarda Bulgaristan Türklerinin şahıslara ait mallarına el konulduğu gibi vakıflara ait mallarında da el konulmuş, yağmalanmıştır. Bulgar idareciler, her vesile ile müftü seçimlerine müdahale etmişler, Müslümanların dini hayatlarına karışmaktan geri durmamışlardır. Savaştan önce Sofya'da bulunan 44 camiden savaştan sonra bir tane, Filibe'deki 33 camiden yine bir tane bırakıldığını, diğerlerinin büyük bir kısmının yıkıldığını, kalanlarına da başka amaçlarla kullanılmak üzere el konulduğunu belirtmek, yapılan tahribatın boyutları konusunda bir fikir verebilir.

Bulgaristan Prenslüğü'nin bu tutumuna karşın Bulgaristan'daki Osmanlı Komiserleri önemli görevler üstlenmişlerdi. Esasen görevleri Berlin antlaşmasının 12.maddesiyle tespit edilmiştir. Bulgaristan'da kalan miri emlak ve vakıflar meselesini düzenleyen bu madde doğrultusunda Bulgarlar ve Türklerden teşkil eden komisyonun Bulgaristan'da bulunan İslam vakıflarının aidiyet meselesini halletmesini hükme bağlamış ise de, komisyonun Bulgar üyeleri yıllarca çalışmaları sabote ederek bir sonuç alınmasını engellemişlerdir. Komisyonunda yer alan Osmanlı Komiserleri "Evkaf Komiserleri" sıfatı ile bir yandan Osmanlı devleti ile Bulgaristan Prenslüğü arasında ilişkileri düzenlerken diğer yandan da bu topraklardaki Türklerin sorunları ile doğrudan doğruya ilgilenmiş ve durumlarını Osmanlı hükümetine bildirmişler, buradan aldıkları talimatları ise uygulamışlardır.

Bulgaristan Türklerinin kısa tarihçesi Bulgaristan'a ilk Osmanlı fütuhatı I.Murat(1360-1389) zamanından itibaren başlamıştır. Bu dönemde Edirne, Çirmen, Filibe fethedilmiş, Yanbolu Timurtaş Paşa, Zağra ve çevresi ise Lala Şahin Paşa tarafından alınmıştır. Bu fütuhatla beraber Osmanlı devleti ele geçirdiği şehir ve köylerde sistemli bir iskan politikası takip etmiştir. Özellikle fütuhat esnasında köy ve kasabalarını terkederek başka bölgelere kaçanların yerine Anadolu'dan büyük ölçüde Türk unsuru nakledilmiş veya sürgün usulüyle iskan edilmişlerdir. Zamanla buralar han, hamam, köprü, medrese, zaviye, imaret, tekke, cami gibi İslam kültür varlıkları ile süslenmiştir. Anadolu'dan Rumeli'ye geçen ilk Türk grubunun ise Selçuklular zamanında Konya bölgesinden giden "Konyarlar" olduğu hakkında kayıtlar bulunmaktadır. Rumeli'de Osmanlı iskan politikasındaki asıl gaye, ele geçirilen bu beldelerin bir Türk yurdu haline gelmesini sağlamak ve dolayısıyla Rumeli topraklarında devlet nüfuzunu tesis etmektir. Bu sebeple Tuna nehrinin güneyinde Balkanlar'dan Ege Denizi kıyılarına kadar olan sahaya önemli ölçüde iskan yapılmış ve Türk-İslam eserleriyle de süslenen bu beldeler adeta birer Anadolu şehri hüviyeti kazanmıştır. Böylece devlet ileri fetih hareketlerinde ordu gerisini emniyete aldığı gibi, ordunun işesini de kolayca temin etme imkanını bulmuştur. Öte yandan tabii bir sınır durumunda bulunan Tuna nehri sahillerinin Türk nüfusla iskan edilmesi, yapılacak bir düşman tecavüzüne karşı savunmayı güçlendirmiştir. Nitekim bölükler halinde Rumeli'ye nakledilen yörük kabileleri XV. asır ortalarından itibaren askeri ve stratejik vazifelerde önemli roller oynamaya başlamış ve bunların mükellefiyetleri belli bir nizama bağlanarak XVI. asır ortalarında artık ordu hizmetlerinde ve devlet işlerinde vazife alan askeri bir sınıf haline gelmiştir. Rumeli'ye nakledilen bu yörük kolları bu yeni topraklarda çeşitli bölgelere dağılmışlar ve bunlardan bir kısmı daha sonra buldukları yerin adı ile anılmışlardır. Bu yörük teşekküllerinden Tanrıdağı(=Karagöz) yörükleri 1543'den 1642 yılına kadar olan dönemde Demirhisar, Kelmeriye, Drama, Kavala, Sarışaban, Çağlayık, Yenice-i Karasu, Gümölcine, Eğrican, Dimetoka, Ferecik, İpsala, Keşan, Yenice-i Kızılağaç, Çirpan, Karacık dağı, Eski Zağra, Yeni Zağra, Akçe Kızanlık, Karinabad, Filibe, Hatun-eli, Rus kasrı, Havass-ı Mahmud Paşa, Ahyolu, Varna, Tekfurgölü, Hırsova, Silistre, Şumnu, Prevadi, Niğbolu, Çernova, Tırnova ve Razgrad şehir ve kasabalarına dağılmış durumdaydı. Naldöken yörükleri ise 1543'den 1609'a kadar ihtiman, İzladı, Tatarpazarı, Filibe, Edirne, Kızılağaç, Çirmen, Yanbolu, Ahyolu, Şumnu, Varna, Prevadi, Hırsova, Tekfurgölü, Silistre, Aydos, Çernova, Tırnova, Lofça, Niğbolu, Hasköy, Çirpan, Kızanlık, Cır-i Mustafa Paşa, Yenice Zağra ve Eski Zağra'da yayılmışlardır. Selanik yörükleri ise kesif miktarda bütün Makedonya ve Tesalya'da, dağınık ve az olarak Dobruca'da yerleşmişlerdi. Vize yörükleri, bugünkü Türkiye'nin Trakya bölümü ile Dimetoka ve Hasköy'de iskan edilmişti. Nihayet Kocacık yörükleri, 1543-1584 yılları arasında Hırsova, Tekfurgölü, Varna, Prevadi, Aydos, Rus kasrı, Ahyolu, Karinabad, Şumnu, Burgazi Kızılağaç, Yanbolu, Babaeski, Kırklareli, Edirne, Filibe, Silistre, Hacıoğlu Pazarcığı, Akkerman, Bender ve Kili'de bulunmakta idi. Bu teşekküller, birçoğu kendi adlarını taşıyan köyler tesis etmişler ve Rumeli'nin çeşitli yerlerine dağılmışlardı. Bulgaristan'da, ilk nüfus sayımının yapıldığı 1831'de 197.027 Türk nüfusuna karşılık, 269.285 Bulgar, Rum ve Sırp erkek nüfus bulunuyordu. Bunlara kadınlar da eklendiğinde Türk nüfusu yaklaşık 394.054, Bulgar, Rum ve Sırp nüfusu da 538.570 dolaylarında olduğu tahmin ediliyordu. Bugünkü Bulgaristan topraklarında oluşturulan Tuna vilayeti'nde 1868 yılında 610.000 Hristiyan ve 412.417 Müslüman yaşamaktaydı. Bu nüfus içerisinde Bulgar asıllı olanların sayısı 490.467 ve Türk asıllı olanların sayısı da 359.907 idi. Bulgaristan Prenslüğünde Türkler /1878-1909/ 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı Bulgaristan'daki Türklerin büyük bir göç dalgasıyla İstanbul ve Anadolu'ya akın etmesine sebep olmuştur. Bu göç dalgası savaş sonrası yıllarda da devam etmiştir. Resmi Bulgar istatistiklerine göre 1893-1902 yılları arasında 72.524 Türk Türkiye'ye göç etmiştir. Bulgaristan Prenslüğü'nde 1880 ve Doğu Rumeli Vilayeti'nde 1884 yılında yapılan sayımlar sonucunda bugünkü Bulgaristan topraklarında 800 bin civarında Müslüman Türk'ün yaşadığı görülmüştür. Yani savaş sırasında yaşanan ölümler ve göçler sebebiyle, savaştan önceki duruma kıyasla bölgede yaşayan Türk nüfusu yarı yarıya azalmış durumundaydı. Artık toplam nüfusun yaklaşık %27'sini oluşturmakta olan Türkler Bulgaristan'da bir azınlık olarak varlıklarını sürdürmek durumunda kalmışlardır. Göçler sebebiyle 30 yıllık Bulgaristan Prenslüğü'nin bitiminde bu ülkedeki Türklerin sayısı 600 bin civarına düşmüştür. 13 Temmuz 1878 Berlin antlaşması hükmünce Bulgaristan'da kalan Türklere azınlık statüsü getirilmiştir. Bulgaristan Prenslüğü, Berlin antlaşmasınının 4'cü, 5'ci, 12'ci maddeleriyle bu topraklardaki Müslüman ahalinin dini, siyasi, hukuki hakların sağlanmasıyla yükümlü kılınmış, 1879 Tırnova anayasasıyla da bunu teyid etmiştir. Bundan böyle Bulgaristan'daki Türklerin hak ve hukuk meseleleri pek çok antlaşmaya konu olacaktır. Bulgaristan Berlin antlaşmasıyla dış işlerinde Osmanlı Devletine bağlı, iç işlerinde ise serbest bir Prenslük olarak kurulmuştu. Ancak 1885'de Rumeli Eyaleti'ni ilhak etmiş, yine bu dönemde Sırbistan ile savaşmış, daha sonraları Avusturya ile ticaret anlaşması yapmış, yani bağımsız bir devlet gibi hareket etmiştir. Berlin Antlaşması, Bulgaristan Türklerinin siyasi, dini, ekonomik ve sosyal bütün haklarını garanti ettiği ve antlaşmayı imzalayan

büyük devletlerin garantisi altına aldığı halde, uygulama anlaşmadan çok farklı cereyan etmiştir. Berlin Antlaşması'nda, 1877-78 Osmanlı- Rus Savaşı esnasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden Türklerin ve Müslümanların Bulgaristan'a geri dönebilecekleri ve Bulgaristan'da bulunan mal ve mülklerine tekrar sahip olabilecekleri belirtilmiştir. Savaş esnasında Türkiye'ye göç eden Türklerin bir kısmı bu hükümlere güvenerek Bulgaristan'a dönmek , evlerinin, mallarının ve mülklerinin başına geçmek istemişlerse de Bulgar idareciler ve askerler, geri dönmek isteyen Türkleri kabul etmemişler, mecburen kabul ettiklerini de döverek, tehdit ederek canlarını kurtarabilmek için yeniden Türkiye'ye gitmeye mecbur bırakılmışlardır. Gerek savaş esnasında, gerekse savaştan sonraki ilk yıllarda Bulgaristan Türklerinin evlerine, mallarına ve arazilerine el konulmuş, buralara başka yerlerden getirilen Bulgarlar iskan edilmiştir. Savaş ve savaşı takip eden yıllarda Bulgaristan Türklerinin şahıslara ait mallarına el konulduğu gibi vakıflara ait mallarında da el konulmuş, yağmalanmıştır. Bulgar idareciler, her vesile ile müftü seçimlerine müdahale etmişler, Müslümanların dini hayatlarına karışmaktan geri durmamışlardır. Savaştan önce Sofya'da bulunan 44 camiden savaştan sonra bir tane, Filibe'deki 33 camiden yine bir tane bırakıldığını, diğerlerinin büyük bir kısmının yıkıldığını, kalanlarına da başka amaçlarla kullanılmak üzere el konulduğunu belirtmek, yapılan tahribatın boyutları konusunda bir fikir verebilir. Bulgaristan Prensiği'nin bu tutumuna karşın Bulgaristan'daki Osmanlı Komiserleri önemli görevler üstlenmişlerdi. Esasen görevleri Berlin antlaşmasının 12.maddesiyle tespit edilmiştir. Bulgaristan'da kalan miri emlak ve vakıflar meselesini düzenleyen bu madde doğrultusunda Bulgarlar ve Türklerden teşkil eden komisyonun Bulgaristan'da bulunan İslam vakıflarının aidiyet meselesini halletmesini hükme bağlamış ise de, komisyonun Bulgar üyeleri yıllarca çalışmalarını sabote ederek bir sonuç alınmasını engellemişlerdir. Komisyonunda yer alan Osmanlı Komiserleri "Evkaf Komiserleri" sıfatı ile bir yandan Osmanlı devleti ile Bulgaristan Prensiği arasında ilişkileri düzenlerken diğer yandan da bu topraklardaki Türklerin sorunları ile doğrudan doğruya ilgilenmiş ve durumlarını Osmanlı hükümetine bildirmişler, buradan aldıkları talimatları ise uygulamışlardır.

Cemil Gürleyik'in katkısı ile

